

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Poljaki in Nemci.

Zadnje dni so se pri nas v Avstriji stvari zopet nekoliko zjasnile, zopet smo bliže onemu potu, s katerega nas je nemška zvijača in nemška krivica vrgla. Poljaki so zopet izvedeli, koliko imajo od Nemcev pričakovati in kako, in soditi je, da tako vendar niso vsega moštva izgubili, da bi mogli še dalje za eno in isto vrv z Nemci

Ravno ob istem času, ko je Bismark v Berlinu pruskim Poljakom napovedoval narodno smrt in narodno iztrebljenje, prišli so tudi avstrijsko-nemški ustavoverci na dan z Judeževim darom, kateri bi Poljakom dali, ako se na stran umaknejo, kader Nemec stori glavni zalet na ostalo cisaljtansko Slovanstvo. Hvala bogu, da bogovje onega s slepoto udarjajo, katerega hočejo pogubiti. Tudi naši Nemci so se v domišljijo svoje moči tako zagrizli, v centralizaciji tako uživali, da jim avtonomične koncesije ne gredo od rok niti zdaj, ko bi jih zares za visoko ceno prodali, ko bi potem imeli lahko „sladko dut“ maščevanja nad Čehi in drugo slovansko sodrgo, ki jih je bila pred nedavnem v tak strah spravila.

Glavnih reči, katere bi Poljaki radi, ne bodo dobili, po onih pa, katere jim Nemci z eno roko dajejo, sega druga ustavoverna roka, da bi dano darilo zopet nazaj vzela. Poljaki so v svoji resoluciji terjali: odgovorno deželno vlado, najvišjo sodnijo za Galicijo, postavodajstvo o domovinski pravici, kazensko pravosodje, zedinjenje v Galiciji ležečih državnih lastnin z deželnim fondom, ter udeleženo pri gospodarstvu z gališkimi solnjaki. Vse to jim ustavoverci niso privolili. Izmed onega kar so jim privolili, je glavna stvar šola. Ali tudi tu niso pozabili Nemci pristaviti, da hočejo vendarle oni gospodarji ostati, ker si pridružujejo pravico soditi o vrednosti spričal, ktera v Galiciji izšolani učenci dobodo. Druge terjatve Poljakov so ali obrezane, ali pa ima vsaka vrstico na nogah, za katero jo centralisti nazaj potegnejo, kadar jo hote. Posebno vesela pa je zadnja ustavoverna terjatev, namreč, da morajo Poljaki še le potem vse te

lepe stvari dobiti, kadar bodo v tem smislu svoj deželni red spremenili. Ko bi Poljaki še tako koncesij lačni bili, v to jelo ne morejo ugrizniti, ker deželni red spremeniti jim je nemogoče, ako so Rusini v zboru ali ne v zboru, ker ne spravijo skupaj $\frac{3}{4}$ nazočil in $\frac{2}{3}$ večine.

Tako se Poljaki ne morejo poravnati z Nemci. Tako mora zopet na staro priti: da izstopijo iz državnega zbora, ter se vrnejo k federalistom Čehom. To je moral biti nasledek be-raške in prosjaške politike poljske. Poljaki imajo novo izkustvo, da od Nemcev za Slovane ni ničesa doseči. Dasiravno so imeli to izkustvo že prej, da si jim je vse slovanstvo to naprej prerokovalo, vendar je bilo videti, da je treba za omahljive Poljake večje šole, nego za druge ljudi. Tako smo s tem nemškim predlogom dvojnemu cilju bližje: prvič se morajo naše notranje avstrijske homatije prej rešiti, ali presekat, — drugič bodo nemške namere podučile enkrat tega izgubljenega slovanskega sina, kje in v čigavi zvezi je naša občna rešitev.

Domače in slovanske novosti.

— Vse Jugoslovane obsegajočo državo nasvetuje brošura, katera je pred kratkim izšla v Belem Gradu. Glavne misli v brošuri so te-le: „Centralizacija ima samo tedaj dobrodejen upliv, ako jo žele narodnosti enega rodu. Slovanske narodnosti se mogo samo na podlogi federalističnega principa zediniti. Ideja panslavizma se mora zato zavreči, ker bi Jugoslovane pod jarem Rusov uklonila in njih dežele do ruskih provincij ponižala. Avstrija in Turčija nimata zagotovljenega obstanka: Nemci se bodo z nemškim cesarstvom zedinili in druge narodnosti bodo storile mednarodno federacijo, katera bo naraven branik proti nemški invaziji in o potrebi tudi proti agresivnim nameram Rusije. Sledeči elementi naj napravijo konfederacijo, katera se lahko imenuje „Vzhodna konfederacija“: 1. Srbija z Bosnijo, Hercegovino, Staro-Srbijo, Hrvatsko, Slavonsko in Dalmatinsko; 2. Bulgarska; 3. Črnagora; 4. Ru-

munija z Erdeljsko in Bukovino; 5. Ogerska; 6. Nijerija, obstoječa iz Kranjske Koroške, Istre in južne Štajerske. Zagreb ali Beligrad bodi središče Jugoslovanov, kakor bode pač duševni in gmotni razvitek in moderni napredek v Zagrebu ali Belem gradu večji. Edini Srbiji nevarni sosed je Ogerska, ja peštanska vlada ne pozna važnosti te misli. Za to naj srbska vlada skrbi, da si pridobi tla in nasprotnika izpodrine.“

Dopisi.

Od Save, 11. febr. [Izv. dop.] (Kako uspešno izpodkopavati politične naše nasprotnike.) Bil je čas pri Slovencih, v katerem smo svoje junaštvo kazali posebno in skoraj edino v nekavanji, zaničevanji in podiranji vsega postopanja in delovanja naših političnih nasprotnikov. Sprevideli smo, da po taki poti ni napredka, da nam je treba delati, treba na mesto zavržene naredbe nasprotnikove novo postaviti, da ne gre samo podirati slabe naprave, temveč gre ustvariti na njih mestu boljše. Sprevidevši to, začeli smo opazovati, kje ima upliv političnega nasprotnika največ korenin, na kaj se najbolj in sploh naslanja. Našli smo, da je materialna moč nasprotnikova nam pred vsem škodljiva in začeli smo, seveda še v praksi ne mnogo, izpodkopavati gmotno silo nasprotnikov. To je spoznano, vsak pošten in razumen Slovenec sedaj ve, da je conditio sine qua non, ako kočemo stalno utrditi narodnjaški upliv pri našem ljudstvu, da izpodrinemo politične nasprotnike na materialnem polju.

To pa ni edino. Naši politični nasprotniki imajo še mnogo drugih pripomočkov, kateri jim dajejo upliv, in močen upliv, med prebivalstvom naše zemlje. Hočem jih nekoliko navesti.

Vsak razumen Slovenec ve, koliko pomenijo in veljajo nemška pevka društva med nami. Naše ljudstvo ljubi petje, je muzikalno in rado sprejema užitke, ki se mu v tem obziru dajejo. Ne imajoč muzikalnih užitkov slovenskih, jemlje nemške in pri velikem in mogočem uplivu, kate-

Listek.

Dr. Rieger.

Lani je „Slov. Nar.“ prinesel med drugimi tudi jugoslovanskega velikana Strossmayerja životopis, letos naj med naš narod nese orjaka Čeha, čegar slava živo cvetě po vsem slovanskem in neslovanskem svetu.

Frančišek Ladislav Rieger se je narodil 10. decembra meseca 1818. leta v Semilah. Ko je v Liberci prebil glavnih učilnic izkušnje, prestopil je v 10. letu svoje starosti v gimnazij v Jičinu; humanistne razrede je obiskaval na akademiskem gimnaziju v Pragi, kder se je kmalu pridružil edinstvu mlajših pisateljev. Po dokončanem modroslovskem učenju je Rieger moral, ker je tako želel oče, ki je bil bogat mlinar, ostati doma in prevzeti gospodarstvo; vendar pa se je tako da oča nij znal, dal zapisati v pravniško fakulteto, a konci leta je prestopil izkušnjo ter očetu pokazal svedočbo. Oče mu je dejal: „Vidim, da se mi ne pomlinariš, stori torej kar rad; idi kamor te žene srce.“ To so bile odločilne besede. Rieger je dalje učil se

prava in srčno in z izdatnimi močmi skrbel za probujanje narodne umetelnosti, — skrbel za njo ali sam ali pa v družbi z drugimi svojimi rojaki; skrb je imel tudi za slovstveno polje, knjigam za založništvo, uredoval je besede in domačemu jeziku nadelaval pot v družabno življenje.

Po dovršenih pravnških letih je pričel svoje vaje pri kriminalni sodniji; v tem so ga januarja meseca 1842. leta zaprli, ker bi bil skrival nekega Poljaka, ki je baje razsėval prepovedane spise. A preiskavanje Riegru naj dokazalo nikakovega deleža, torej so ga po 17. dneh počestili s zopetno svobodo, in to je bil prvi politički mučenec v Prazi. Ko je rigoroziral, gojil je tudi dalje narodno življenje in mnogostranski skrbel za njegovo vedrejše probujenje; posebna pomoč na to mu je bila obrtniška družba. Naposled je 1846. leta dobil pravoslovskega doktorstva klobuk. O disputaciji popreje ste se zgodili dve posebnosti: ovprašanji v rimskem pravu kot pomožnem v Češkej je imel za nasprotnika Strobacha; oba sta se naslanjala na češko besedje (tekst) in tudi sta se prvi pot vojskovala s češčino v avli in v učeni debati. Drugič pa je zagovarjal tisku svobodo na-

proti cenzuri, ki je tačas bila še precej drzovita.

1848. leto je Riegra izvelo na pot javne in parlamentarne delavnosti, — pot, na katerem si je pridobil največje zasluge za češki narod in nevenljiv slavovenec. Na potu iz Italije, kamor je bil šel skozi Ogersko in Hrvatsko, sešel se je na Dunaji z drugo praško deputacijo, ki je imela obravnavanje z ministrom Pillersdorfom in razgovarjala se o centralnem odgovornem uradu za Češko in o drugih zahtevah. Jel se je precej od kraja udeleževati pri tem poslanstvu; cesarskega pisma (patent) 8. dan aprila meseca besede so bile njegovega peresa besede. V Pragi pa ga je še o njegovej nenavzočnosti sv. Vaelava skupščina izvolila v narodni odbor, in sto izvolitvijo se začela njegova slavna očita delavnost. Najprej je bil Moravcem pismeno izpregovoril vabilno besedo o starodavnem zgodovinskem zedinjenju češke zemlje z moravsko, — besedo, ki so se jej podpisali odličnejši češki možje, n. pr.: Palacky, M. Thun in več drugih, Matica pa je na svitlo dala jo.

Ta čas je iz Frankfurta v Prago bilo prišlo plemstvo, ki bi bilo Čehi rado pregovorilo, da bi šli v nemški parlament. Narodni odbor je usta-

rega ima petje in muzika sploh na človeka, ni se čuditi, da čutje in mišljenje onih, ki nemško muziko, nemško petje poslušajo, nagiba se na nemško stran. In kar je še posebno neugodno, ljudje, katere imajo naši nasprotniki tako v svoji oblasti, spadajo po večjem med inteligentnije vrste našega prebivalstva. Pomen in škodljiv upliv nemških pevskih društev se je že mnogokrat v tem listu naglašal, ali narodnjaki še premalo delajo na to, da bi ta upliv paralizirali. In tu se mora reči, da imamo preveč „aristokratov.“ Marsikatero mesto na Slovenskem bi imelo dosti pevcev, da bi si postavilo slovenski pevski zbor, pa ker je med pevci mnogokrat dosti neimenitnih, mladih ali nepremožnih ljudi, zdi se odraslim možem in bogatinom menda sramotno, se z njimi družiti in tako prepuščajo petje samo nedozorelim gimnazijalcem, kateri še zaradi tega marsikedar z vodstvom šole v konflikt pridejo, ne glede na škodo, ki nastaja narodni reči po tem, da se taki mladeniči, ako smejo v moška društva, radi prevzamejo in mislijo, da so že celi možje ter ostanejo vedno polovičarji. Zraven tega se mora pomisliti, da učenci srednjih šol kot pevci večjemu občinstvu malo, še manj pa nasprotnikom imponirajo. To bi bilo vse drugače, ako bi vsako mesto na Slovenskem posiskalo vsako slovensko pevsko moč in združilo se v pevski zbor. Tako bi se dalo po skrbnih in razumnih vajah spešno konkurirati z nemškimi pevskimi društvi in pridobiti bi bilo mogoče marsikatega nesamostalnega za našo stvar. Polagamo toraj narodnjakom resno na srce in jih opominjamo, naj delajo z vsemi močmi, da zbero v vsakem mestu in trgu moč v pevski zbor. Jemljimo Nemcem upliv v tej stvari in pridobivajmo si — lepi spoli!

Za narodno ženstvo se sploh premalo dela. Izobražena ženska hoče brati. Mi smo jim do sedaj malo berila podali. Popravimo to! Napnimo moči, pišimo novele in romane, katere naše izobraženo ženstvo zanimajo. Opisovanje prostega naroda je sicer jako zaslužno delo, ali za ženstvo srednjega stanu, je malo pripravno. Naj naši pisatelji sežejo v mestno življenje, saj je snovi dosti. Kdo je do sedaj naše beletristične spise bral? Dijaki in posamezni redki možje iz rodoljuba. Dosti že imamo srednjega stanu za seboj, pa ne pustimo ga brez dušne hrane! In tu bi nasvetoval, naj se pisatelji združijo in dajejo na svetlo zvezke po izgledu Janežičevem, ali večje po obsegu in drugačne po zapopadku. Zapopadek naj bode vzet iz našega slovenskega življenja, pa res iz njega in sicer po večjem iz mestnega. To bode naše ženstvo zanimalo. Žalibože so naši slovenski očetje, sicer odlični rodoljubi, toliko zanikerni in malomarni, da gostokrat še ne skrbijo, da bi njih otroci slovensko govoriti znali. Res je, da mnogi sin ali hči kakega nemškutarja več

slovenskega ume, ko „narodna“ mladež. Proč s to nemarnostjo! Vsakemu naj bode sveta dolžnost vsaj otroke narodno odgojiti. Ako hčere nemajo za višjo odgojo narodnih pomočkov, naj vendar očetje skrbijo, da bodo navadne reči v življenji slovensko povedati znale.

Koncem izrekam prošnjo do razumnih Slovencev, naj blagovole resno preudariti moje navedbe.

Iz Gradca. — a — 12. febr. [Izv. dop.] (Slovenski vseučilišni dijaki in njihova podpora s podpornimi društvi.) Po vseh graških časnikih čitamo objavo ustanovitve jako potrebnega „društva za bolne nemške dijake.“ Odbor, v katerem tudi profesorji vseučiliški delujejo, objavlja, da je immatrikuliranim vseučiliščakom (razven bogoslovcev), tehnikom in farmacevtom in tem izrečno samo nemške narodnosti, mogoče biti udom; tedaj Nemci le morejo uživati dobrote, koji strogi razloček se dela zaradi obče znanih razlogov! Da, razlogi so obče znani med dijaštvom, da se v vsakem letu, posebno Slovani, ki so za Nemci v največjem številu, in Italijani (kterih je tudi precej), borijo na vso moč, pridobiti si v odborih za podporna društva vsaj nekoliko glasov, ali vse za badav, nemška večina jim niti jednega ne dovoli. Da je ubogi dijak nemške narodnosti le nemški milosrčnosti — v sedanjih razburkanih časih toli dvomljivi — v roke dan, sprevidi vsak. Iz tega razloga je prišlo ravno v začetku letošnjega šolskega leta do jako resnih preprirov, ki Slovanom ne kažejo ni kako ugodnega lica. Denar za taka podporna društva prihaja isto tako iz slovenskih, kakor nemških krajev; ali prebivalstvo graško, kakor „najliberalnije cele Avstrije,“ kteremu je vsakako najlažje v tem pripomagati, pokazalo je že večkrat, najsijajnije pa pred nekaj leti nam svoje sovraštvo, ko so Slovani dobili v odboru za vseučilišni ples večino, da mu je radi slovanske zmage obrnilo hrbet in slovanski odbor je imel čast plačati neke stotine iz svojega žepa, mesto da bi, kakor navadno, čisti dohodek poklonil takemu podpor-nemu društvu. Nemški dijaki so dali na to sami svoj ples in imeli so lep profit, premda je bil le oni ples nazvan pravim vseučiliškim. To in dosta druga bi vedel navesti, kar ubogemu nemškemu dijaku priteka v gotovo pomoč, kaj pa Slovanu, posebej Slovenu? — ne vem. Ali Slovenec morda ni potreben! Kdor ve, v kakih razmerah zapušča še dandanašnji navadno dijak, ktere ga žene sla za nauki na vseučilišče, domačo hišo, in kakšne simpatije nahaja po vseh nam sovražnih nemških mestih (slovenskega, da celo jugoslovanskega vseučilišnega mesta pa nimamo), more si v duhu narisati podobo njegovega bivanja. V Mariboru se je ustanovilo že podporno društvo za dijake na vseučilišču, ki pa najbrže zbog obče

nemarnosti ne more naprej. Tudi mora vsakdo priznavati, da peščica mariborskih narodnjakov, ki jedala dozdej skoraj povsod iniciativo, ne more delovati za celi narod, ko imamo v drugih krajih narodna mesta, o katerih še skoro ne znamo, da so narodna. Ali Slovenec najde si na drug način pomoč! Da, neki najde, neki pa z najjakišimi talenti utone, ali pa si poišče pomoč na tak način, ki mu vzame na vek ono možato lastnost, katero imenujemo — značaj. Ako tožimo, da imamo sicer talente, ali manjka nam značajev: tu iščimo za neznačajnosti pričin. Talentiranemu dijaku pomagaj, ali pomagaj mu na časten način, da mu ne vzameš lastne vrednosti; in si mu to vzel potem ne pričakuj več, iz njega izrediti si značajnega moža. Povračaje se k najnovejšemu podpor-nemu društvu za bolne nemške dijake, omenjam, da pozivi za milodarno podporo gredo po celi štajerski deželi, in neki, posebno nemško-misleči slovenski štajerec (vulgo: nemčur) bode pripravljen, že radi dobrega namena, nekoliko darovati, posebno pa misli, da more kdaj morda kak njegov unuček to dobroto v sili uživati, akoprem je po društvenih pravilih vsak Slovenec izključen, naj se še tako Nemca kaže, kajti tu odločuje rojstvo. Evo vam jedne točke, kder vrže Nemec nemčurja in narodnjaka v jeden koš; Sl. Nared je razglasil česke pojave in česko brižljivost celo za slovaško dijaštvo ali za slovenske dijake so to le — pia desideria.

Iz Dunaja. 12. febr. [Izv. dop.] (Tukajšnji Slovenci) so zadnja leta slovesno obhajali Preširno obletnico, letos pa, ko so po vsem Slovenskem morebiti ravno po izgledu dunajskih Slovencev Preširnu v spomin napravili besede in veselice, nismo na Dunaji imeli nobene svečanosti v slavo prvega našega pesnika. Delali so sicer tudi tukaj impozantne načrte v to ime, imenovali so se v njih dobroglasne dvorane v rezidenci, nabiral se je denar, napovedovale pevske vaje, pa vse to ni imelo vspeha. Posebno s pevci je bil križ. Razen neugodnosti, da dobrega prvega tenora ni, hotel je vsak pevec po svojem okusu pesmi za svečanost izbrane imeti in tako po samem prepriro nismo nikamor prišli, ker so pevci k vaju prihajati nehali. Zdaj vprašanje o Preširnovi slovesnosti miruje, samo v „Sloveniji“ pri Dreherju še določujejo in debatirajo o tej stvari in sklenili so napraviti komers, iz katerega pa menda tudi ne bode nič. „Slovenija“ (tako se imenuje društvo tukajšnjih slovenskih visokošolcev) ima tudi sitnosti zaradi potrjenja svojih pravil. Prvih njenih pravil vlada ni potrdila, sedaj so sestavili nove po izgledu onih tukajšnjega hrvatskega društva „Velebit“ in jih predložili politični oblasti; odloka še ni.

Ako pa človek opazuje življenje Slovencev na Dunaji (večji del visokošolcev), vidi, da iz-

novil komisijo, v katerej je bil tudi Rieger; ta komisija naj bi bila pogodila se z gospodi poslanci. Rieger je govoril Avstriji za samosvojstvo, in to je odločilo se tudi v očetj skupščini. Ko je dr. Schilling iz Dunaja vst o tem v Frankfurtu bil razodel, pristavil je preširno: „Čehe bi samo z mečem prisilili do nemškega edinstva!“ Rieger ko je potle stenografske zapiske iz „vorparlamenta“ bral v narodnej skupščini, pristavil je k onim besedam z vzvišenim glasom to-le: „Takim argumentom mi odgovarjamo s cepci.“ Z galerije pak je zagrmel neznanski tlesk, ognjenost je bila tako velika, da je seja morala prenehati.

Po tem pripetljaji je Rieger bil duša narod-nemu odboru in zmirom se je odlikaval med naj-vérnejšimi narodnjaci, ki je Čeh svoje zaupnosti slavne vence pletel jim. 29 dan maja meseca so ga Čehi začasno povladili s Palackim, Braunerjem in Strobachom vred. Ta vlada je njega in grofa Alberta Nostica v Inšpruk k cesarju Ferdinandu poslala, zato da bi se sklenila ter sklicala odgovorna deželna vlada. Rieger je v tem spisal precēj obširno promemorijo o češkem zgodovinskem pravu in o razmerah in zahtevah češke domovine; to

spomenico je z grofom Albertom Nosticem vred v roke dal dvoru. Poslanstvo je dobro pogodilo, ker je krepko zagovarjalo deželna prava, se živimi nadami se je vrnilo domu. Ali predno je bilo prišlo v Prago, ostali so svetodušni nemiri in Riegru so na pleča naložili butaro, naj posreduje mej bojujočima strankama. O tej priliki je Rieger spisal poziv do ljudstva in dijaštva, in pravila, kako naj se pomiri mesto. A Windischgraetz nij dovolil tega, torej se je Praga morala udati — rada ali nerada.

Precej po tem se je Riegru odprlo čestno parlamentarno življenje. V češki deželni zbor sta ga izvolila dva okraja, v državni zbor pa je odbralo ga sedem okrajev. Prevzel je mandat železnobrodkega okraja, kder je bil na svet prišel. V državnem zboru so ga 31. dan julija meseca s Palackim in Pinkasom vred izvolili v odbor, ki je bilo odločeno mu, da izdela ustavo za Avstrijo, Rieger je bil v zboru eden prvih udov slovanske desnice, ki je želela avstrijsko ohranitev. Ščasoma je bil prvi govornik na desnej strani, nenavadno je razvijal svojo govorniško spretnost, vsled ktere je zmagovito mahal po svojih nasprotnikih.

Najpopreje se je to pokazalo, ko je na vrsti bilo vprašanje: ali madjarska deputacija sme ali ne v zbor. Rieger je sé svojo gromovo zgovornostjo pobil vse madjarofske dokaze; živo je kazal, kako zarobljeni Madjari tače druga dva naroda v Ogerskeji, in odkrival prenapeta Košutova načela. Nadnavadna hvala na desnej strani je spremljala njegove besede, Nemci pa so na levej po gadje sikali — in poslušalci na galeriji, — ali njegove zahteve so obveljale: madjarska deputacija nij smela priti v zbor. Po tem času je Rieger bil tarča najstrastnejših frankobrodski-madjarskih naskokov, a po 6. dnevu oktobra meseca, ko so bili Latourja obesili, potle nij njemu niti češkim poslancem kazalo nič drugega, nego naj zapustè Dunaj, kder je nevarnost pretila njih življenju. 9. dan oktobra meseca je v Pragi v staromeškeji svetovalnici 27 poslancev posvetovalo se, kako in kaj bi bilo učiniti, a na ukaz tega snitka je Rieger spisal očito spričilo, v katerem so poslanci narodu opravičevali svoje vedenje, ob enem pa neveljavnost podpisali nepopolnemu dunajskemu zboru.

Ko se je zbor bil preselil v Kromeriž, pri-

ginja od leta do leta vedno bolj oni zdravi, pogumni, živi in oživljajoči duh med njimi, kateri je pred nekolikimi leti kinčal slovenske študente na Dunaji. Tedašnji študentje so se razšli po celi Evropi, skoraj lahko rečem, in postali vrli možje. Naraščaj jim ni enak. Na njem se pogreša, kakor pri premnogh Slovincih v domovini, delavnost sploh in posebno ono iskreno, globoko v umu in sreč utemeljeno rodoljubje, katero v človeku stori, da se ne boji za narod ni žrtev, ni preganjanja, ne nikakoršnih neugodnosti. Naše študentstvo je preveč epikurejično. Premalo je pri njem one mladostne navdušenosti in onega blagotvornega idealizma, kateri je v minolem desetletji toliko storil za napredek našega naroda. Materijalne stiske res marsikterega slovenskega vseučiliščnika muče, pa to se je godilo vedno in vendar so prejšnji študentje delali in mnogo ter uspešno delali. Sedanji se niti ne zanimajo za napredek našega naroda, „Zore“ še nisem videl pri nobenem, in od razumnih Slovencev za dobre spoznane slovenske knjige se nahajajo tukaj pri branjeveh za zavijanje klobas, sira itd. Upajmo, da se to stanje zboljša!

Našim državnim poslancem posvetovanje pred šotskimi vrati vidno ne gre k sreči. Po navadi je videti v državni zbornici samo Poklukar, drugi pa radi svoje sedeže prazne puščajo.

Nekateri tukajšnji časopisi nadalje izrazujejo svojo nezadovoljnost z vladnim postopanjem na Českem. Pa ti listi so vendar toliko odkritosrčni, da povedo, da jim ni toliko žal, da „liberalna“ vlada liberalnost na Českem na glavo postavlja, temveč pravijo, da je nevarno s Čehi tako posilno ravnati, ker je lahko mogoče, da kak federalističen minister ustavoverne liste federalističnim porotnikom v roke da. Zameriti bi se vsaj kaj takega kakemu Hohenwartu ne moglo, ker bi se lahko izgovoril na liberalno-ustavoverna ministra dr. Ungra in dr. Glasera. Iz tega se novi vidi, koliko je svobodoljubje dunajskih listov vredno. Pišejo pač za prizanašanje samo zato, da bi o premembi sisteme federalisti milo ž njimi ravnali.

Politični razgled.

Državni zbor je zopet enkrat nekoliko ene seje imel. Lasserjeva „volilna postava za silo“ se je ustavnemu odboru izročila. Ustavoverci so tako naivni, da mislijo, da bodo ne samo Poljaki nego tudi Slovenci itd., za to postavo slepo glasovali in tako ministerstvo Auerspergovo podprli.

Kot znamenje, kako stoji sedanje ministerstvo, naj služi bralcem vest v dunajskem listu „Osten“, da je Hohenwart prišel na Dunaj in da stoji v živahni zvezi z merodajnimi krogi. Drug dunajsk list piše, da so v dvornih krogih nad se-

danjim ministerstvom že obupali in se boje, da ne bo moglo več dovolitve proračuna za bodoče ministerstvo doseči. Ako se k temu še pristavi, da so v adresni debati Poljaki se odločno izrekli proti zvezi gališke resolucije z volilno reformo, da pa ustavoverci na to niso ozira vzeli (da ne opomnemo pristrženja terjatev gališke resolucije v pododseku) in da ustavoverci Poljake tako z vso silo iz državne zbornice gonijo: smemo pričakovati obračaja v notranji politiki, kateri sedanjemu ministerstvu in ustavovercem ne bode ugoden.

Iz Zagreba poročajo telegrami, da je Vakanović imenovan za banovega namestnika in Šuhaj za septemvira.

Za velike župane na Hrvatskem so baje imenovani sami zagriznjeni magjaroni, tako Mikšić za Zagreb, Dutković za Reko, Cekuš za Požego.

Za pravde českich časopisov so bili delegirani nemški porotniki. V predpreiskavi pred sodnijo poklicani česki uredniki pa bodo popolnem pasivno se držali nasproti sodnikom in se ne bodo zagovarjali.

Poljski časopisi so z elaboratom pododseka za gališko resolucijo nezadovoljni. „Czas“ je ponatisnil pred elaboratom resolucijo, drugače pa ne govori mnogo o njem; pravi samo, da dokument pododsekov državnega zbora tudi najpessimističnim željam zadovoljiti ne more. „Dziennik Polski“, organ ustavovercem najprijaznije stranke v Galiciji, pravi, da se elaborat pododsekov v sedanjih obliki sprejeti ne more. „Gazeta Narodowa“ zametuje odločno elaborat, kateri, pravi, je bolj centralističen, ko lanska Herbstova osnova, ki je določevala, da se postava o poravnavi brez dovoljenja deželnega zbora prenesti ne sme, denes pa terjajo, naj deželni zbor osnovo za poravnavo potrdi. „Kraj“ najmilše sodi in upa, da bode polna hiša elaborat pododsekov Poljakom ugodno premenila.

V prusko-nemškem državnem zboru dalje trajajo boji proti katolicizmu. Potem ko je predzadnji Bismark večkrat na bojišču bil, stopil je zadnjič novi minister za bogočastje Falk na oder in izrečno povedal, da je nova borba Nemčije obrnena samo proti katoliškemu in ne tudi proti protestantovskemu duhovenstvu. Rekel je namreč da bodo protestantovski duhovniki ostali šolski nadzorniki, samo katoliški ne. Ako bi pa ti v take „konflikte“ prišli, kakor katoliški potem, se bode država tudi proti njim obrnila. In zopet vstane Bismark ter ponavlja dolgi katoliško nemško duhovništvo, da ni narodno.

Med Bismarkom, kateri zdaj v svoji osebi predstavlja celo novo Nemčijo, in med Anglijo žuga nastati razpor. Anglija namreč hoče Helgoland vojno utrditi in je že priprave in gradivo

na za otok napeljala. Bismark pa proti temu protestira, ker Nemčija neče pustiti, da se iztok Labe zapre.

Na francoskem otoku Korzika, rojstnem kraju Bonapartov, je pri zadnjih povolitvah izvoljen v francosko narodno skupščino Rouher, bivši minister Napoleonov, in še zdaj njegov privrženec, za poslanca. Novine menijo, da bode ta dogodjaj imel velik vpliv na bonapartistično rovanje v Francoski. In res se telegrafuje, da je strah pred Bonapartisti vedno večji.

Iz Angleškega in Amerike prihajajo o „alabamskem“ vprašanji pomirljiva poročila. Amerikanski senat se je izkazal zmernega, ker o stvari ni hotel debatirati. Angleški minister oba memoranda ni v javnost dal. Časopisi obeh držav naravnost spoznavajo in izrekajo, da bi vojna bila neizmerno škodljiva za Ameriko in Angleško. Amerika namreč lahko Iree v krvav upor proti Angležem spravi, Angleška pak more južne ameriškanske države zopet v punt proti severni Ameriki spraviti, tako, da bi obe dve državi imeli poleg medsebojne tudi kruto domačo vojsko.

Razne stvari.

* (Dežman) je pred zadnjimi volitvami na Kranjskem v zboru konstitucionalnega društva rekel, da je statistično dokazano, da v krajih, kjer ima duhovstvo prevagajoč vpliv, javna posilnost, roparstvo, uboji itd. najlepše cveto. Učenega predsednika konstitucionalnega društva in župana v Ljubljani bodo menda poročila graške „Tagesposte“ na drugo mnenje spravila, ker v „najradikalnišem, najliberalnišem mestu Avstrije“ (kakor se Gradec ne brez ponosa imenuje) je javna varnost v najžalostnejšem stanju, tako da javen oklic podpisan od dr. Raucha, predsednika graškega komunalnega društva, pravi, da je „vsakdo vsled vedno se množečih tožeb zaradi kaljenja javnega miru in reda v strahob“. Ako gospod Dežman bere poročila v „N. Wiener Tagblatt“ o neprestano se godečih roparskih umorih na Dunaji, kjer tudi duhovni in narodnjaki ne gospodujejo, videl bode, da je stanje javne varnosti v „liberalnih“ krajih jako neugodno in dalje študije o isti stvari v zedinjenih državah severne Amerike itd., bodo gospodu Dežmanu pridobile prepričanje, da statistično ni dokazano, da bi stanje javne varnosti bilo v zvezi z vplivom duhovstva. Ni vselej varno, namere svoje stranke olepšavati z učeno se kazajočo nevednostjo.

* (Ogenj) je dvema posestnikoma v Kočevji na Kranjskem pokončal pristave in v enemu v Zvalah pri Novem mestu žitnico.

* (Izpraznene službe.) Učiteljska sluaba v Bohinjski Bistrici (290 gld.); prošnje do 18. t. m. okrajnemu šolskemu svetu v Radolici. Učiteljska služba v Št. Vidu pri Zatičini (350 gld., stanovanje in nekoliko zemljišča); prošnje do konca februarja okrajnemu šolskemu svetu v Litiji. Služba vodje zemljiških knjig v Krškem (800 gld.); prošnje do 29. t. m. pri predsedništvu okrožne sodnije v Novem mestu.

* (Število ljudi na zemlji) znaša po zadnjih štetvah 1288 milijonov. Od teh nas živi v Evropi 272 milj., v Aziji 270 milj., v Ameriki 200 milj., v Afriki 89 milj., v Avstraliji 2 milijona. Evropa je toraj najbolj ljudnati del zemlje. Vsled primerjajočih štetev umrje vsako leto okolo 32 milijonov ljudi, torej vsak dan 87,761, vsako uro 2653, vsako minuto 61; torej vsak trenutek 1 človek umrje.

Za 80 let starega učitelja.

kteri je, oslavljen in osamljen brez pomoči, pozivlje c. kr. okrajni šolski nadzornik v Mariboru g. Janez Dominkusch, vse prijatelje šolstva in učiteljstva, naj pošiljajo prineske, za ubogega starca, ki je 51 let služil pri vzvišenem poklicu učiteljstva, a mora na stara leta revo in nadlago trpeti. Dobrovoljni prineski naj se pošiljajo na mariborsko učiteljsko društvo (Domplatz, šola za dečke) ali na administracijo „Slov. Naroda.“

čela se je Riegru nova parlamentarna delavnost. Po izdelanih osnovnih postavah je odbor Riegra in dr. Heina izvolil za poročevalca, in ko je Rieger 10. danjanuarja meseca 1849. leta zagovarjal paragraf 1.: „vsa moč izvira iz národa“, slavil je svojo največjo parlamentarno zmago. Nad poladruho uro je govoril, a njegov govor je bil popolnoma „improvisovan“, pa je tudi njegovih mislij deroči prod bil prevzel vse skupščino; levica je srečna tleskala svojemu poprejšnjemu sovražniku, desnica je kopala se v razkošji, — da, celó zaspano središče je razodevalo svojo pohvalo. V zbornico je pridihal nov, živ duh, in ko je bil Rieger končal svoj govor, nij bilo tleskanja ni kraja ne konca. Rieger je razkril ministerske namene, ministri — da bi radi poteptali, zabranili svobodo; opominjal je kraljeve svétnike, naj ne pusté, da bi sovražnik omadežil cesarjeve besede, in s proroškim duhom pristavil: če ministerstvo razžene ta zbor, podere avstrijskih národov zaupnost do vlade — da stopi iz svojih zakladov in da bode težko zopet sklicati državni zbor, zlasti zbor, ki bi tudi Ogri prišli va-nj. Riegrova beseda ni odmevala samo po vsej cesarjevini, kder je res raz-

plamenila vse korenitejše in ognjenejše duhove, temuč tudi daleč za mejami je njegov govor v tisoč in tisoč srcih ljubezen do svobode raznel v mogočen plamen. Natisnili so ga bili v Rimu in prinesle so ga rimske novine pred volitvami v ustavodajni (constituirend) zbor rimske republike; poleg tega so ga ponatisnili mnogo tisoč eksemplarov, razlepili po poslopjih v Rimu in po drugih mestih, očito brali in razdajali občinstvu.

Ko se je bil Rieger po razpuščenem kromerizkem zboru vrnil v Prago, izvolili so ga v odbor „Slovanske lipe“, kder je zopet neumoren bil, če prav njegove prizadetve niso vse prodrle do izpolnitve. Ko pa so se bila prikazala znamenja neblagodejnih političkih okolnosti, odšel je Rieger zopet na pot in dalje časa bival v Parizu, kder se je posebno pečal s študijami v narodnem gospodarstvu. Iz tega njegovega učenja in daljnih izkušenosti v Angliji nabranih, je bil izrastel spis: „Prumysl a postup výroby jeho v pusobení svém k blahobytu a svobodě lidu, zvláště pracujících“, — spis, ki je 1860. leta prišel na svitlo.

(Konec prih.)

